От обучение към система: какво оставя след себе си проектът „Темида вижда детето – 2“

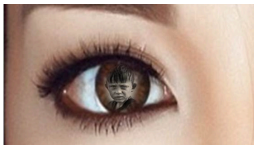

На 16.07.2026 г. проектът „Темида вижда детето – 2“ завърши окончателно след приемане без забележки на всички отчети от финансиращата организация - семеейна фондация „Лъчезар Цоцорков“.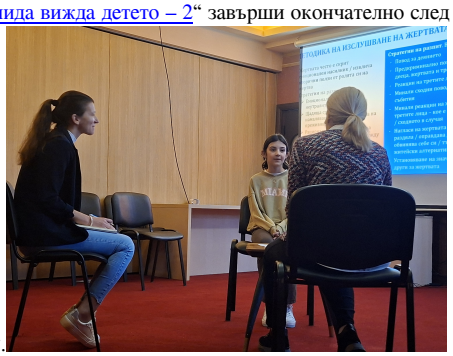

След една интензивна година проектът оставя след себе си не само десетки обучени професионалисти от всички институции и съсловия, които влизат в досег с дете в наказателно производство, но и работеща система за продължаващо професионално развитие в областта на детското наказателно правосъдие. Разработеният по проекта електронен Самообучител вече е интегриран в електронните системи на Националния институт на правосъдието (НИП) и се използва за обучение и сертифициране, обучителният модел е надграден с нови нива и нови целеви групи, а натрупаният практически опит е използван при разработването на националния образователен стандарт на НИП за магистрати с наказателноправен профил.

Проектът, изпълнен от Фондация за развитие на правосъдието в партньорство с единадесет национални институции и професионални организации – НИП, ВКС, НБПП, НКБТХ, ДАЗД, СЮБ, ЦИД, НМД, БАПЧ, ПУЛС и ЦОА „Кръстю Цончев“ – е естествено продължение на първия етап на инициативата „Темида вижда детето“, по който през 2024 г. беше разработен двустепенен модел за обучение на професионалисти, работещи с деца в наказателното производство. Вторият етап постави пред екипа различна задача – моделът да бъде приложен в по-широк мащаб, развит, проверен в практиката и превърнат в траен инструмент за професионално развитие, на основата на който да бъде насърчено развитието на специализирана и активна професионална общност.

Хората

Най-прекият резултат от проекта е разширяването и консолидирането на професионалната общност, подготвена да работи с деца в наказателното производство.

В рамките на проекта беше създадено трето ниво на обучителния модел. Бяха проведени десет специализирани обучения, от които шест от трето ниво, две от второ ниво и два съкратени курса, комбиниращи първо и второ ниво и разработени за нови целеви групи. Третото, наи-високо ниво, завършиха над 150 професионалисти, 50 от които бяха обучени и във второ ниво. Освен тях още 25 преминаха през второ ниво.

За първи път обучителният модел бе адаптиран и за студенти и докторанти по право и току-що завършили млади юристи. Така се роди специализиран курс за бъдещи професионалисти, чрез който проектът надгражда с инвестиране в следващото поколение специалисти. Почти всички, преминали през този курс, планират бъдещото си професионално развитие в системата на детското правосъдие.

Тази линия е продължена и чрез пилотна стажантска програма. По нея са обучени трима студенти и двама докторанти от Юридическия факултет на Софийския университет, които участваха в разработването на Самообучителя чрез анотиране на съдебна практика.

Тристепенният обучителен модел е оценен чрез независимо **аналитично изследване**, което проследява не само удовлетвореността на участниците, а и развитието на професионалните знания, практически умения и междуинституционалното взаимодействие. Така проектът приключва не само с изпълнение на планираните дейности, но и с външна оценка на постигнатите резултати.

Институциите

Една от основните цели на проекта е резултатите от обучението да бъдат трайно вградени в практиката на институциите, а не да останат в рамките на отделни проектни дейности.

Най-видимият пример е електронният **Самообучител**, който е предоставен на Националния институт на правосъдието и интегриран в неговите електронни системи. Платформата съдържа банка от над 300 тестови въпроса, организирани в пет тематични модула, сертификационни тестове, бази данни от близо 50 подбрани и анотирани съдебни акта и от над 30 библиотечни ресурса. Самообучителят вече се използва от НИП за дистанционно обучение и сертифициране на участниците в неговите програми (подробно за него тук). Версията му, поддържана на сайта на ФРП и публично достъпна без ограничение в целевите групи (тук), е обогатена с допълнителен панел за домашно насилие и професионален интегритет. Тя има над 100 потребителски посещения и близо 30 активни регистрирани потребители.

Практическият опит, натрупан в проекта, намира отражение и в разработването на **националния образователен стандарт** по правосъдие за детето за магистрати с наказателноправен профил. НИП възприе разработената от екипа на ФРП концепция за този стандарт (повече за нея тук), а нейните автори участват в работните групи на НИП по изготвянето на стандарта, в чиито решения е използван опитът от проекта. Така резултатите от проекта са допринесли и за формирането на националната политика за професионално обучение на магистрати.

Практиката

Една от аналитичните задачи на проекта бе да провери дали създадените методически решения в изготвеното от екипа през 2024 г. помагало „Темида вижда детето“ в първи етап на инициативата все още отговарят на реалните потребности на практиката и могат да бъдат използвани дългосрочно.

Извършеният анализ на съдебната практика след публикуването на помагалото показа, че към момента не е необходимо то да бъде изменяно или допълвано и неговите изводи, препоръки и решения продължават да бъдат актуални и приложими.

В своята цялост проектът „Темида вижда детето – 2“ свързва в единна система разработването на професионални компетентности, продължаващото самообучение, институционалното сертифициране, националните образователни стандарти и независимата оценка на резултатите. По този начин проектът не само разширява професионалния капацитет на специалистите, работещи с деца в наказателното производство, но и създава механизми този капацитет да се поддържа, развива и възпроизвежда дългосрочно. Именно в това се състои неговият най-съществен принос – превръщането на натрупаните знания, опит и партньорства в траен институционален ресурс за устойчивото развитие на детското наказателно правосъдие в България.

Проектът бе изпълнен с общ **бюджет** 131 730 лева, от които близо 20 000 лева представляваха неизплатени задължения за извършени дейности по прекратения проект „Темида вижда детето“, а близо 30 000 лева (16 000 евро) бяха допълнително предоставени през март 2026 г. по инициатива финансиращата организация и по желание на обучаемите за провеждане на допълнителни обучения от трето ниво през юни 2026 г. Проектът завършва с неизползван финансов остатък от 4060 евро, по целевото разходване на който се очаква становище на финансиращата организация.

Екипът на проекта и ръководството на Фондация за развитие на правосъдието изразяват своята искрена признателност към:

- **семейна фондация „Лъчезар Цоцорков“** за доверието, устойчивата подкрепа и организационната гъвкавост, без които изпълнението и надграждането на проекта не биха били възможни;
- **партньорите по проекта** за тяхната отзивчивост, професионализъм, принципност и ангажираност, особено в трудните моменти от неговото изпълнение;
- **многобройните представители на целевите групи, партньорските организации и всички съмишленици**, които с мотивацията, активното си участие, професионалния си опит и партньорския си подход превърнаха проекта в споделена кауза, а постигнатите резултати – в общ принос за развитието на детското наказателно правосъдие в България.

16 Юли 2026